

บอลข่านซินโดรม Balkan Syndrome

บัญญัติ สุขศรีงาม*
Bunyt Suksringam

บอลข่านเป็นคาบสมุทรในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปยุโรป คาบสมุทรบอลข่านนี้จะอยู่ระหว่างทะเลดำและทะเลเอเดรียติก มีพื้นที่ประมาณ 175,000 ตารางไมล์ และมีประชากรอยู่มากกว่า 60 ล้านคน ประเทศในคาบสมุทรบอลข่าน เช่น ยูโกสลาเวีย รัมเนีย กรีก อัลบาเนีย และส่วนของประเทศตุรกีที่อยู่ในทวีปยุโรป นอกจากนี้ยังมีประเทศเกิดใหม่ที่แยกตัวเป็นรัฐเอกราช เช่น สโลวีเนีย โครเอเชีย มาซิโดเนีย และ บอสเนีย - เฮอร์เซโกวีนา เป็นต้น

ประชากรที่อาศัยอยู่ในคาบสมุทรบอลข่านจะมีความแตกต่างกันทั้งด้านเชื้อชาติและศาสนาประชากรแต่ละเชื้อชาติจะพยายามรักษาขนบธรรมเนียมและความเชื่อของตนเอง รวมทั้งความต้องการเป็นเอกราช บางครั้งจึงมีการรวมตัวกันเพื่อทำสงครามกับประเทศอื่นที่รุกราน บางครั้งก็ทำสงครามกันเอง ในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง คาบสมุทรบอลข่านเป็นสมรภูมิต่อสู้รบที่สำคัญแห่งหนึ่งและถูกกองทัพเยอรมันยึดครองไว้ได้ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลง ประเทศในคาบสมุทรบอลข่าน (ยกเว้นกรีกและตุรกี) ก็กลายเป็นประเทศบริวารของสหภาพโซเวียต และเมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลาย ชนกลุ่มน้อยในประเทศบริวารเหล่านี้

ได้เรียกร้องเอกราชกลายเป็นประเทศเอกราชมากมาย เช่น เซอร์เบีย - เฮอร์เซโกวีนา เป็นต้น ชนกลุ่มน้อยบางกลุ่มเมื่อเรียกร้องเอกราชไม่สำเร็จก็จับอาวุธขึ้นต่อสู้จนกลายเป็นสงครามที่ขยายพื้นที่ไปเรื่อยๆ ดังเช่นสงครามที่โคโซโวในประเทศสหพันธรัฐยูโกสลาเวีย เป็นผลให้กระทบต่อความมั่นคงของทวีปยุโรปขึ้นมา

สหพันธรัฐยูโกสลาเวียเป็นประเทศที่ประกอบด้วย 6 รัฐมารวมกัน แต่ในช่วงไม่นานมานี้รัฐ 4 แห่งได้แยกตัวเป็นประเทศอิสระ จึงเหลืออยู่เพียง 2 รัฐ ได้แก่ เซอร์เบียและมอนเตเนโก ในรัฐเซอร์เบียได้ผนวกเมืองโคโซโวเข้าเป็นดินแดนส่วนหนึ่งเมื่อต้นปี พ.ศ. 2533 การดำเนินการดังกล่าวได้สร้างความไม่พอใจให้กับชาวอัลบาเนีย ทำให้ความขัดแย้งระหว่างชาวอัลบาเนียซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ในโคโซโวกับชาวเซิร์ปส์รุนแรงยิ่งขึ้น (โคโซโวมีประชากร 1,800,000 คนและร้อยละ 80 เป็นชาวอัลบาเนีย ส่วนที่เหลือเป็นชาวเซิร์ปส์) ทำให้โคโซโวมีแนวโน้มจะแยกตัวเป็นอิสระและได้มีการเลือกประธานาธิบดีขึ้นมาปกครองและมีการจัดตั้งกองกำลังป้องกันตนเองขึ้นมา การกระทำเหล่านี้ถือเป็นการท้าทายอำนาจการปกครองของรัฐเซอร์เบีย จึงได้ขอให้ประธานาธิบดีสโลโบดัน มิโลเชวิช (Slobodan Milosevic) แห่งยูโกสลาเวีย ได้ส่งกำลังทหารของรัฐบาลกลางเข้ามาปราบปรามจนกลายเป็นสงครามในคาบสมุทรบอลข่านขึ้นมาในช่วงปี

*รองศาสตราจารย์ ภาควิชาจุลชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

พ.ศ. 2538 และในช่วงไม่กี่เดือนต่อมาได้มีผู้เสียชีวิตหลายพันคนและมีผู้อพยพลี้ภัยหลายหมื่นคน

ประธานาธิบดีมิโลเชวิชของยูโกสลาเวียเคยดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของรัฐเซอร์เบียมาก่อน และเคยสนับสนุนชาวเซอร์บส์ให้ปราบปรามชาวอัลบาเนียอย่างรุนแรงในลักษณะการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (genocide) มาแล้ว ดังนั้นเมื่อได้มีการส่งกำลังทหารยูโกสลาเวียหรือทหารรัฐบาลกลางเข้าปราบปรามกลุ่มชาวอัลบาเนียที่ต่อต้านอย่างรุนแรง ในระยะของการปราบปรามนี้ สหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศนาโต้ได้วางเฉยเพราะถือว่าเป็นเรื่องภายในของยูโกสลาเวีย แต่ผลของการปราบปรามอย่างรุนแรงในลักษณะฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวอัลบาเนียในโคโซโวถือเป็นการกระทำที่ขัดต่อสิทธิมนุษยชน ทำให้องค์การสหประชาชาติ สหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศนาโต้ต้องแทรกแซงตั้งแต่ พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา โดยได้ส่งกองกำลังเข้ารักษาสันติภาพเพื่อป้องกันโคโซโว แต่ไม่สามารถป้องกันได้สำเร็จ จึงมีการต่อสู้ระหว่างกลุ่มชาวอัลบาเนียในโคโซโวกับกองทัพของยูโกสลาเวียและเซอร์เบีย ทำให้กองกำลังรักษาสันติภาพต้องปฏิบัติการรบเพื่อยุติสงครามครั้งนี้ โดยใช้การปฏิบัติการทางอากาศเพื่อทำลายกองกำลังของยูโกสลาเวียและเซอร์เบียมิให้ข้ามพรมแดนเข้ามาทำลายกลุ่มชาวอัลบาเนียในโคโซโวและใช้กองกำลังภาคพื้นดินเฝ้าระวังเขตแดนระหว่างโคโซโวและเซอร์เบียเพื่อป้องกันการปะทะกันของกองกำลังทั้งสองฝ่าย และในปฏิบัติการครั้งนี้สหรัฐอเมริกาได้มีการนำกระสุนชนิดใหม่ที่เรียกว่ากระสุนยูเรเนียมมาใช้ในการรบเป็นครั้งแรกเพื่อเพิ่มอำนาจในการทำลายเป้าหมาย

สหรัฐอเมริกาได้ผลิตกระสุนยูเรเนียมจากแร่ยูเรเนียม-238 เพื่อใช้กับกระสุนปืนต่างๆ และหัวรบของจรวดต่อสู้อากาศในกองทัพอเมริกันและอังกฤษมาตั้งแต่ พ.ศ. 2513 เนื่องจากมีอำนาจทะลุทลวงสูงและ

เป็นแร่ยูเรเนียมที่ไม่ก่อให้เกิดการแพร่กระจายของกัมมันตรังสี ต่อมาได้มีการใช้กระสุนนี้ในประเทศสมาชิกสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือหรือนาโต้ อีกหลายประเทศ รวมทั้งได้มีการผลิตใช้ในกองทัพรัสเซียและอิสราเอลอีกด้วย

ในเดือนมีนาคม 2543 องค์การนาโต้ได้ยอมรับว่ากองทัพอเมริกันและประเทศสมาชิกนาโต้ได้นำกระสุนยูเรเนียมมาใช้ในการรบที่โคโซโว และในปลายปี พ.ศ. 2543 มีรายงานว่าทหารที่กลับจากสมรภูมิการรบที่โคโซโวมีอาการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งโดยเฉพาะมะเร็งเม็ดเลือดขาวและมีผู้เสียชีวิตไปแล้ว 11 คน ได้เรียกโรคที่เกิดขึ้นนี้ว่าบอลข่านซินโดรม (Balkan Syndrome) โดยอิตาลีเป็นประเทศแรกที่ได้ศึกษาสาเหตุของการเจ็บป่วยของทหารจำนวน 30 คน ที่ผ่านการรบในสมรภูมิตบสมุทรบอลข่านและต่อมาทหารเหล่านี้ได้เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง 7 คน ซึ่งในจำนวนนี้ 5 คน เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว ส่วนที่ฝรั่งเศสก็มีทหารที่ผ่านการรบในคาบสมุทรบอลข่านเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว 4 คน เชื่อว่าเป็นผลมาจากการได้รับสารกัมมันตรังสีจากกระสุนยูเรเนียม ต่อมากองบัญชาการทหารอเมริกันในกองกำลังสันติภาพในโคโซโวได้แจ้งว่ากองทัพอเมริกันได้ใช้กระสุนยูเรเนียมกับปืนของรถถังเอ็ม 1 เอ 1 อับราม ปืนต่อสู้อากาศและจรวดต่อสู้อากาศ ในสงครามครั้งนี้เครื่องบินต่อสู้อากาศ เอ 10 ของสหรัฐอเมริกาได้ยิงจรวดต่อสู้อากาศที่มีหัวรบยูเรเนียมขนาด 30 มิลลิเมตรไปมากกว่า 30,000 นัด โดยได้มีการทดลองแล้วว่ากระสุนยูเรเนียมมีความปลอดภัยสูง แม้จะมีการแผ่รังสีออกมาบ้าง แต่ก็ในปริมาณน้อยมาก และยังไม่พบทหารอเมริกันที่จำเป็นต้องกระสุนยูเรเนียมได้เจ็บป่วยเป็นมะเร็งเลย

อย่างไรก็ตาม เมื่อไม่นานมานี้กระทรวงกลาโหมเยอรมันได้เปิดเผยว่า เมื่อเดือนกรกฎาคม 2542 ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

โครงการข่าวสารทิศทางประเทศไทย. รายงานฉบับที่ 8 ประมวลวิเคราะห์ สังเคราะห์สถานการณ์และ
แนวโน้มประเทศไทยในรอบปี 2543, โรเนียว 15 มกราคม 2544

ประทุมพร วัชรเสถียร. โคโซโว : ปัญหาใหญ่เกินตัว. มติชนสุดสัปดาห์, 18 (931) : 23 มิถุนายน 2541

ประทุมพร วัชรเสถียร. ปัญหาโคโซโว : ไม่สิ้นสุด. มติชนสุดสัปดาห์, 18 (965) : 16 กุมภาพันธ์ 2542

หนังสือพิมพ์มติชน, 9 มกราคม 2544

หนังสือพิมพ์มติชน, 10 มกราคม 2544

หนังสือพิมพ์มติชน, 12 มกราคม 2544

หนังสือพิมพ์มติชน, 13 มกราคม 2544

U.S. Aid to Continue for the Balkans. <http://more.abcnews.go.com/sections/world/dailynews/kosovo010202.html>